

Hidavatás.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, október 10.

Csak a megnyitási ünnepség külső képének ártott az a zuhogó eső, mely az Érzsébet-híd fölavatásának rendjét, diszét alaposan megzavarta. Jelentőségében, kihatásában székes-fővárosunk fejlődésére azért mégis korszakalkotóvá vált a hidavatás mai ünnepe. A magyar tudás, a magyar munka haladásának főséges ünnepe volt ez és annak a fáradhatatlan törekvésnek lélekemelő megnyilatkozása, buzdító lelkesedést kelető határköve, mely törekvéssel a magyar szellemnek minden akadályt legyőző ereje a művelt világ elismerését, bámulatát szerezte meg a magyar névnek, a magyar munkának.

Ez a lélekemelő tudat hatotta át azt a fényes ünnepi közönséget, mely ma már a kora délelőtti órákban gyűlkeezett az új hid eskü-téri följárójánál, hogy tanuja, részese legyen a megnyitás, a hidavatás aktusának. Mig az eső nem zavarta a gyülekezőket — valósággal morajlott az ámulat, a dicséret lelkes hangja, melylyel nem maradt adós senki sem, ki a diszsátor elé érve az új hid hatalmas arányait, architektonikus szépségeit és harmonikus részleteit megpillantotta, bírálhatta. Különösen a kapuzatok remek arányai, háttérben a budai oldal főséges panorámájával — olyan látványul szolgálnak, amilyent Európa egyetlen városában sem találhatunk.

Különben a fővárosnak alig is van utja, mely annyira hatalmas volna arányaiban, mint ez az új, a keleti pályaudvartól a Gellérthegyig vonuló igazán világvárosias ut. De nem éppen csak a méretviszonyok, az arányok hatalmassága, az építkezések nagyszerűsége, a tájkép páratlan bája és a forgalom pezsgő mozgalmassága az, ami ezen az utvonalon lekötöti figyelmünket. Történelmi vonatkozásainál fogva is valósággal klasszikus utvonal ez.

Szent Gellért mártirhalálának, a pogány-lázadás kegyetlen tettének a kereszténység emez örökemlékezetű helyétől, a Gellért-hegy tövéből indul ki ez az új vonal, hogy azután a magyar munka diadalát hirdető új hid kolosszális ivezetén haladva át a Duna hőmpölygő hullámai fölött, — az Eskü-térre vezessen, arra a térre, melyen királyunk esküt tett az alkotmányra. Közvetlen ezután a régi városház helyére érünk, mely éppen úgy, mint a közeli Ferencziek-tere, szabadságharcunk legfőségesebb jeleneteinek színhelye volt. Kosuth Lajos utcáján érünk nemzeti ébredésünk, édes magyar nyelvünk egyik legjelentősebb és még ma is legtiszteltebb oltárához, Nemzeti Színházunkhoz, hogy azután a modern Budapest, az új Magyarország fővárosának egyik legélénkebb utján, az ipar, a művészet és tudomány számos nagy intézményétől szegélyezett Kerepesi-uton a keleti pályaudvarhoz érjünk, melyből, akárcsak a szívből az erek, úgy ágaznak onnét is szét a vidékre lüktető élet-erőt adó sinek.

Az ünnepies megnyitásra már hetek óta lázas igyekezettel készült a kereskedelemügyi minisztérium, melynek ifjabb tisztviselői látták el ma a rendezés és rendfőntartás nehéz szerepét is. Az eskü-téri följárón, közvetlenül a hídfőn, remek magyar motívumu himzésekkel diszített diszsátort, azzal szemben pedig egy többszáz személy befogadására alkalmas tribünt állítottak. A diszsátor előtt gyülekeztek az ország méltóságai, a lemondott kormány tagjai, a főrendek, képviselők, a klérus, a főváros és a katonaság képviselői, a sátor körül a meghívottak ezrei, mig a tribünön a székesfőváros előkelő hölgyközönsége foglalt helyet. Az elzárt területen kívül óriási közönség tolongott, megbámulva az ünnepre érkezők diszruháját, uniformisát. A környékbeli házak is mind ünnepi diszben, fellobogózva, pompás kerettel szolgáltak az ünnepséghez. Különösen Klotild főhercegnő palotái voltak izlésesen diszítve: az erkélyeken végighuzódó vörösbársony drapériákkal, nemzeti színű és pirosfehér (Habsburg) zászlókkal. A király eskü-téri bérpalotáján két nemzetiszínű lobogó lengett. A sok pirosfehérvörös lobogó közül, mely az utmentén lengett, erősen kivált a Klotild főhercegnő

palotájában székelő német császári főkonzulátus pirosfehérfeke lobogója.

Vagy másfél órával az ünnepség kezdete előtt zuhogó eső eredt meg — mi azután egyszerűen más képet adott a megnyitásnak. A diszmagyaros urak — már akinek éppen hely jutott — a disz-sátor alá menekültek, a többiek és a meghívottak frakkos nagy tömege ernyőt feszítve vagy anélkül, bőrigázva türelmetlenkedtek a sátor körül. A tribün diszes hölgyközönsége elébb egyenként, azután tömegesen menekült a szakadó eső elől az átázott tribünről, úgy, hogy az elébb még ragyogó kép egyszerűen ugyancsak szürke képpé lett. Akárhány drága diszmagyar tulajdonosával együtt úgy átázott, mintha éppen akkor menekült volna meg valamely vízi katasztrófából. A tábornokok csakóinak tollbokrétája, a kócsagok és sastollak, az elébb simára vasalt cilinderek siralmas képet mutattak. A házigazda kereskedelmi miniszter diszmagyarjára egyik készsleges vendég havelokját borította.

A kedvezőtlen idő azonban nem akadályozta meg a főváros közönségét abban, hogy úgy a hid környékén, valamint a főherceg által érintendő útvonalon nagy számban meg ne jelenjék. Maga a megnyitás színhelye, az eskü-téri hidfeljáró a nagyközönség elől el volt zárva; az a meghívottak számára volt fentartva.

A hidavatásnál megjelentek *Khuen-Héderváry* Károly gróf miniszterelnök, *Láng Lajos*, *Lukács László*, *Wlassics Gyula*, *Plósz Sándor* és *Kolossváry Dezső* miniszterek, *Gromon Dezső*, *Wickenburg Márk* gróf és nemeskéri *Kiss Pál* államtitkárok, *Bánffy György* gróf főajtónálló-mester, *Fehér Ipoly* főpát és *Ludwig Gyula* főrendiházi tagok, *Tallán Béla*, a képviselőház alelnöke, *Hegedüs Sándor*, *Miklós Ödön*, *Klobusiczky János*, *Andrássy Géza* gróf, *Szöts Pál* és *Szatmári Mór* orsz. képviselők, *Dárday Sándor* az állami számszék másodelnöke, a katonaság részéről *Lobkowitz Rudolf* herceg tábornoszernagy, hadtestparancsnok *Koller* ezredes vezérkari főnökkel, *Fejérváry Géza* tábornoszernagy, *Czibuka* lovag és *Steininger* báró altábornagy, hadosztályparancsnokok, *Kafka*, *Ludman*, *Schreiber*, *Basler*, *Nyíri* és *Attems* gróf vezérőrnagyok, *Surányi* tábornok városi parancsnok, *Hanskar* tábornok-hadbíró, *Algya* ezredes, *Yull* százados, a honvédelmi miniszter hadsegéde; továbbá *Márkus József* főpolgármester, *Rudnay Béla* főkap., *Hamos János* polgármester, *Benczky Lajos* Pestmegye alispánja, *Heinrich Gusztáv* és *Hausmann Alajos* rektorok, *Reissig Ede* főispán, *Rejtő Sándor* műegyetemi tanár, *Osatary Lajos* min. tanácsos, *Némethy Károly* belügyminiszteri tanácsos; a kereskedelmi minisztérium részéről *Czekelius Aurél* és *Vértessy Kálmán* miniszteri tanácsosok, *Szántó Albert*, *Hegyeshalmy Lajos*, *Gonda Béla* és *Lersch Vilmos* osztálytanácsosok, *Hollán Sándor* miniszteri titkár s a főhercegi udvartartás részéről *Libits Adolf* és *Unterauer József* udvari tanácsosok.

Pontban 11 órakor érkezett az Eskü-térre az a hintó, amely *József* főherceget és nejét, *Klotild* főhercegnéasszonyt hozta. A közönség, amely, noha csak úgy szakadt az eső, esernyők alatt az egész térséget megtöltötte, harsány éljenzéssel üdvözölte a népszerű főhercegi párt. Utánuk két, ugyancsak zárt kocsi *Klobucsár* altábornagy, a honvédségi főparancsnok adlátusa és *Szirmay* grófnő udvarhölgy, a harmadikban pedig *Braun József* alezredes, vezérkari főnök és báró *Vécsey István* parancsértiszt következtek.

A kocsi a diszsátorig haladtak, amely előtt *Láng Lajos* kereskedelmi miniszter, *Wickenburg Márk* gróf államtitkár és *Czekelius Aurél* min. tanácsos fogadták az ő felsége képviselőjében megjelent főherceget és nejét.

A sátorba lépve, ahol a miniszterek, államtitkárok, az országgyűlés két házának, a hadseregnek, a székesfővárosnak és Pestmegyének képviselői várták a fenséges párt. *József* főherceg és *Klotild* főhercegnéasszony igen kegyesen fogadták a jelenlevők üdvözlését.

Láng Lajos kereskedelmi miniszter erre a következő beszédet intézte *József* főherceghez, mint ő felsége a király képviselőjéhez:

«Császári és királyi fenség! A forgalom fokoza-

tos fejlődése kívánatosá tette, hogy a fő- és székváros új hidat nyerjen, lehetőleg közel ahhoz a helyhez, amelyen a Duna két partja közt az átkelési hajóforgalom kezdettől fogva mindig a legélénkebb volt. Hogy ezen kétségtelen szükséglet mindennek daczára csak elég későn nyert kielégítést, annak oka abban keresendő, hogy a Duna Dévénytől Kazánig itt a legkeskenyebb és ezen a helyen pillérek építeni úgy az árvízveszedelem tekintetéből, mint a hajóforgalom megnehezítése szempontjából nem volt tanácsos. Csak amióta a technika annyira haladt, hogy oly nagy nyílású hidat tudunk alkotni, amely a hatalmas Duna egész medrét átölelheti: csak most lehetett veszély nélkül ezt az összeköttetést ismét helyreállítani, melyet a régi hajóhid már századok előtt megteremtett. Csak most lehetett közvetlen kapcsolatban hozni és ezzel ezen városrészt a fő- és székvárost s azzal az országot szívet eddigi elhagyatottságából kiragadva új életre kelteni.

És most, midőn ez új hidat sok nehézség leküzdése után végre létrehoztuk, lehetetlen örömmel ne gondolnunk arra, hogy e szép és merész építmény, mely a legnagyobb nyílású lánchíd, a magyar technikai tudomány dicsősége. Növeli ezen örömlenket ő felségének azon legmagasabb kegye, hogy megengedni méltóztatott, miszerint ez új hidat Istenben boldogult felséges királynénk után *Erzsébet-hidnak* nevezhetjük el.

Legyen e hid újabb emléke annak a soha el nem múló mély hódolatnak és rajongó szeretetnek, amelyel a magyar nemzet megdicsőült királynénk iránt mindenkor viseltetett.

Midőn még arra kérném fenségedet, kegyeskedjék ő felségének, koronás királyunknak, legmélyebb hálaikat tolmácsolni azért a kegyeért, hogy megengedni méltóztatott, hogy az új hid felavatása és a forgalomnak való átadása ő felsége nevében történhessék, a legmélyebb alázattal kérem fenségedet, hogy a hidat ő felsége nevében a közlekedésnek megnyitni kegyeskedjék. (Lelkes éljenzés.)

József főherceg, mint a király képviselője erre következőleg válaszolt:

»Ezen hid, mely előtt állunk, a magyar iparnak és mindazoknak dicsőségére válik, akik létrehozatalán közreműködtek. Egyedül áll a maga nemében, nemcsak székesfővárosunk, de hazánk díszére is.

Az a felejthetetlen név, melyet visel, mélyen be van vésve minden magyar szívébe. Boldogult *Erzsébet királyné*, hazánk védangyalának neve ez, akit nemcsak tiszteltünk, de rajongva szerettünk is és akinek emléke élni fog minden magyar hű szívében, míg magyar él e haza földjén. (Nagy mozgás.)

Boldognak érzem magamat, hogy ő csári és apostoli királyi felsége, legkegyelmesebb urunk és királyunk képviselőjében van szerencsém ezen ünnepélyen résztvehetni. (Élénk éljenzés.)

Ezennel megnyitottnak nyilvánítom ezen hidat és átadom a közforgalomnak és óhajtom, hogy örökké hazánk díszé maradjon.

Eljen e hid és éljenek boldogul mindazok, akik rajta járnak fognak. (Lelkes éljenzés.)

Mély benyomást keltett a főherceg érzésteljes, szép beszéde, mely után percekig éljenzett az ünnepi társaság.

Az éljenzés elhangzása után a főhercegi pár cerclet tartott. *Klotild* főhercegnéasszony különösen sokáig társalgott *Láng Lajos* kereskedelmi és *Wlassics Gyula* dr. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel és *Lobkowitz* herceg hadtestparancsnokkal, *József* főherceg pedig *Khuen-Héderváry* miniszterelnökkel, *Hegedüs Sándorral* és többekkel. A cercle alatt *Láng Lajos* a főhercegi párnak, kik a hid iránt igen élénken érdeklődtek, beható felvilágosításokkal szolgált, majd bemutatta ő felségeiknek a hid tervezőt és építőt, *Czekelius Aurél* min. tanácsost és *Szántó Albert* műszaki tanácsost.

Ezek után *Klotild* főhercegnéasszony azt kérdezte: «Hát hogy megyünk most át e hidon?» S midőn künn az eső csak úgy zuhogott, maga válaszolta magának: «Legjobb lesz kocsin.»

Egy negyed tizenkettőkor a főhercegi pár hintója elsőnek róbogott át az új hidon, hosszú kocsisortól követte, nyomukban pedig a gyalogosok ezrei. A budai hídfőnél is nagy közönség nézte, a Szent Geillért-szobor impozáns erkélyéről az avatási ünnepet

s végül lelkesen megéljenzte az előtte kocsin elhaladó főhercegi párt. *József* főherceg és *Klotild* főhercegnéasszony folyton szívélyes köszöntéssel viszonozták a lelkes óvációt.

A megnyitási ünnepség hivatalos része ezzel véget ért — de a legkedvesebb jelenet csak ezután következett. Ahogy ugyanis az ünnepi vendégek elvonulása után a rendőri kordon fölösztott, a fölszabadult ezernyi gyermekszereg elsőnek rohant örömteljes lelkes éljenzéssel az új hidra, mely így a járókelők tömegének sürgés-forgásával még hatalmasabbnak tetszett. Gyönyörű képe volt a budai hídfőnek is, mert a kört és a hídfővel szemben, a Gellérthegy följáróin sok ezer néző várta az új hid megnyitását. Szent Geillért szobra alól, a följáróba épített barlangból hatalmas vizesés zudult alá, minnek hatása persze sokkal nagyobb lett volna, ha az ég csatornái nem öntik vala oly bőségesen az esőt.

Ma egész nap szabad a járás az új hidon, melyen holnap nyílik meg a rendes forgalom, kétségkívül nagy előnyére a főváros forgalmának, legkivált pedig a Belváros és a budai oldal eddig elhanyagolt részeinek. Teljessé a forgalomnak ez az emelkedése akkor lesz majd, ha a villamos vasutak is közvetítik majd a forgalom lebonyolítását, mit a közel jövőre remélünk, annál is inkább, mert az új hidon már a sinek is elhelyezték.

A délelőtti zuhogó eső után verőfényes szép délután volt, úgy hogy a sétáló közönség folyvást megszállva tartotta a látványosság dolgában is elsődrendű pompás hidat.

Szegedy Róza és Kisfaludy Sándor hamvai.

A szerelem édesszavu költője egyesült muzsájával, Szegedy Rózával. Az egyesítés tényével a bizottság régebbi mulasztást hozott helyre, midőn 1871-ben a költő hamvait áthelyezve, — a temető diszes helyén felállított Kisfaludy-szobor kriptájába, — árván hagyták azt a porladó szívet, melynek egykor minden dobbanása Kisfaludy Sándoré volt.

Előttem van Szegedy Róza menyasszonykori arczképe, melyről Istók János művészi vésője domborművét megalkotta. Gyönyörködve nézem úde arczának rózsapírját, melytől először lobbant lángra Kisfaludy Sándor szíve. Önkénytelenül elemvarázsolódik a híres badacsonyi szüret képe. Ott látom fényes testőr-ruhájában a költőt, midőn feszes tartással tánczra hívja Szegedy alispán piruló leányát, ki inom parányi természetével úgy nézett ki társnői között, mint a homokba rejtett csillogó ékkő. Ezt a drágakövet akarta keblére tűzni a daliás testőr és szívének epekedő vágyakozása Róza után adta kezébe a lantot, melynek húrjain oly fájón sirt a «kesergő szerelem» dala.

Megüldetődve álltuk körül Szegedy Róza sírját. A sírgödör mélyén koporsófedél látszik, melyen réz szegekkel ki van verve a költő hitvesének neve. Lementem a sírűregbe és óvatosan felemelve a fekete-mázás tölgyfakoporsó korhadt födelét, ott láttam magam előtt az egykor szépségében pompázó asszonyt, Szegedy Rozáliát. Megdöbbenett a látvány. Borzasztó volt az enyészet 71 éves munkája. Minden elpusztult, mi a nőt széppé, elragadóvá teszi, csak a dus hajkoszoru maradt épen. Egyik hajtekeres elefántcsontfésűvel feltűzve, a másik kibontva ráborult az arczra, mely virágos himzésű csipkekedvet volt leboritva. A 150 centiméternél alig hosszabb finom csontozatu váz is az enyészet útjár volt már. A kar- és lábszárcsontok voltak aránylag legépebbek. A testét fedő ruházat még foszlányokban sem maradt meg, kivéve a ruganyos szövött tubákszinű ujjas felöltőt, mely természetét térdéig fedte be. A férfingszabású, összekapcsolható ujjas kabát díszet a nyakán teljesen épen maradt barna selyemszalag esokra képezte. Hasonló színű csipke szegélyezte a két ujj végét is. A Hamupipőke meséje jutott eszembe, mikor kezembe fogtam a papucs szabású, fénvezett bőrből készült parányi cipőcskéjét Szegedy Rózának. A mesebeli loagnak be sok talut várost kellene ma bejárnia, míg megtalálná tündérét, akinek lábaira illenek e szépséges asszony 22 centiméteres cipőcskéje.

Visszakerült porladó teteme mellé az a néhány